

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Ensamkommande barn och unga

Regional handlingsplan – arbetet före,
under och efter ett försvinnande

Diarienummer: 851-3997-22
Version 2, augusti 2022

Utgiven av Länsstyrelsen i Västmanlands län

Skribent: Linda Falk, Länsstyrelsen Västmanland

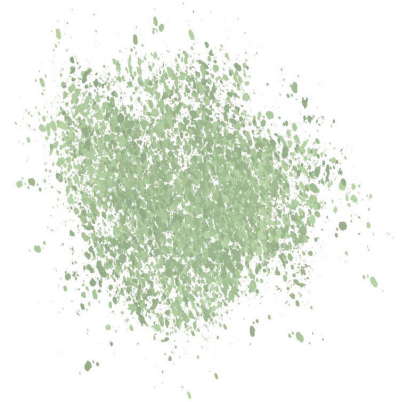
Illustrationer: Annefrid Sjöman

Produktion: Graf&Bild

Svanenmärkt trycksak 3041 0974/Graf&Bild, Västerås

Innehåll

Förord, 6

Ordlista och definitioner, 8

DEL 1 Bakgrund och inledning

Syfte och omfattning, 10

Arbetet i Västmanlands län, 10

Barnens utsatthet, 11

Flickor och pojkar, 11

Orsaker till försvinnande – riskgrupper, 12

Människohandel med barn, 13

Hedersrelaterat våld och förtryck, 14

Rädsla för myndigheter, 15

Barnens rättigheter, 14

Princip om barnens bästa, 14

Barnen är rättighetsbärare, 15

När barnet fyller och år och därmed anses som vuxet, 15

Förändringar vid myndighetsdagen, 15

Förebygga och motverka, 15

DEL 2 Olika aktörers ansvar, uppdrag och roller

Statliga myndigheter, 16

Länsstyrelsen, 16

Migrationsverket, 16

Asylprocessen, 16

Anvisningsprocessen, 16

Återvändandeprocessen, 17

Polisen/gränspolisen, 17

Region Västmanland, 18

Psykisk ohälsa vanligt förekommande, 18

Länsövergripande vårdcentral, 18

Psyatrisk akutvård, 18

Fysisk skada först, 18

All personal har anmälningsplikt, 19

Samordnad individuell plan, 19

Kommunerna, 19

Socialtjänsten, 19

Boendet, 19

Överförmyndarnämnden, 19

God man, 19

Skolan, 20

DEL 3 Rutiner

1. Förebyggande insatser, 21

Förebyggande insatser vid ankomsten, 21

Förebyggande insatser för ensamkommande barn i ankomstskedet, 22

Förebyggande insatser efter anvisning, 22

Att tala om asylprocessen, 22

Att tänka på i samtal med barnet, 22

Samtala om eventuellt avslag på asylansökan, 23

Avslagskris, 23

Att samtala kring vid avslag, 23

Förebyggande insatser från socialtjänsten, 24

Förebyggande insatser från boendet – oavsett boendeform, 24

Förebyggande insatser från skolan, 24

Förebyggande insatser från god man, 25

Förebyggande insatser från hälso- och sjukvården, 25

Samhällsorientering, 25

2. När ett barn avviker/försvinner, 26

Rutiner för när ett barn avviker/försvinner, 26

Då barn avviker i ankomstskedet, 26

Då ensamkommande barn avviker efter anvisning till en kommun, 27

3. När ett barn påträffas, 28

Socialtjänsten, 28

Polisen, 29

Checklista 1 - Avvikande efter anvisning till kommun (barn under 18 år), 30

Checklista 2 - Avvikande vid ankomstskedet (barn under 18 år), 31

Checklista 3 - Förebyggande insatser (barn under 18 år), 32

Kontaktuppgifter och anmälningsblankett, 33

SOS alarm, 33

Anmälningsblankett – polisen, 34

DEL 4 Kontaktuppgifter, anmälningsblankett med mera

Kontaktuppgifter – vuxen, 35

Kontaktuppgifter för dig som är vuxen och möter barn och unga vuxna i behov av stöd och hjälp, 35

Kontaktuppgifter – barn och ungdomar, 37

Kontaktuppgifter för dig som är barn eller ungdom och behöver stöd, 37

Kontaktuppgifter – Västmanland, 38

Barn- och ungdomspsykiatri BUP, 38

Kommuner, 39

Länkar och litteratur, 41

Checklista – förebyggande, 42

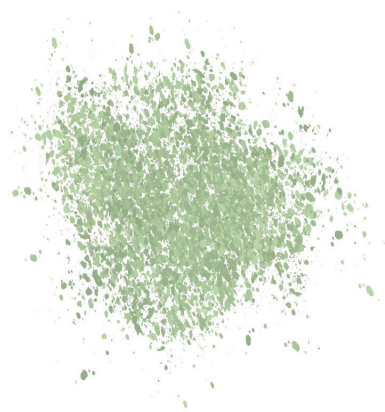
Checklista – påträffande, 43

Checklistor – Migrationsverket, 44

Checklistor – kommunen, 45

Förord

För alla asylsökande, men kanske i synnerhet för ensamkommande barn och unga, är migrations- och asylprocessen något som präglas av mycket oro, ovisshet och otrygghet. Det är en sårbar och utsatt situation de befinner sig i. Risken finns att barn och unga som kommer ensam till ett nytt land avviker från mottagningssystemet. Även om antalet asylsökande har minskat sedan 2014-2016, kommer fortfarande ensamkommande barn och unga till Sverige. Dessvärre försvinner förhållandevis många av dem.

FN:s barnkonvention är sedan 1 januari 2020 en del av svensk lag. Det innebär att barns rätt i samhället har stärkts ytterligare och de som i sin profession möter barn är ålagda att se till barnens bästa och deras rättigheter. Detta gäller alla barn i Sverige – oavsett status. Ensamkommande barn och unga, som av olika anledningar behövt lämna sitt hemland, resa på egen hand till ett nytt främmande samhälle utan stöd från vare sig sina föräldrar eller andra vårdnadshavare, behöver uppmärksammas. Det av stor vikt att alla som möter dem värnar om deras rättigheter i den exceptionellt svåra situation de befinner sig i.

Länsstyrelserna fick under 2016 ett regeringsuppdrag gällande ensamkommande barn som försvinner. Som en del i det arbetet tog Länsstyrelsen i Västmanland fram en regional handlingsplan som syftar till att förhindra och förebygga försvinnanden och bidra till en bättre samordning aktörer emellan. När planen inledningsvis togs fram

gjordes det i samverkan med representanter från berörda aktörer som Polisen, Migrationsverket, Region Västmanland, Socialtjänsten och personal på boenden för ensamkommande barn.

Förändringar vad gäller mottagandet, dess omfattning och förutsättningar sker ofta och ibland mycket snabbt. Flera olika parametrar, nationella som internationella, spelar in och påverkar. För att en handlingsplan ska vara just en plan för handling, är det av yttersta vikt att den är uppdaterad och följer de förändringar som sker. De involverade aktörerna, tillvägagångsätten och kontaktuppgifterna måste vara aktuella och gällande för att planen fortsatt ska utgöra ett användbart verktyg. Länsstyrelsen i Västmanland ansvarar för revideringen av planen och har nu, utifrån insamlade synpunkter, uppdaterat uppgifter och skrivningar till version två av planen.

Den reviderade versionen har, utifrån inkomna synpunkter, ett mer entydigt fokus på ensamkommande barn och unga, till skillnad från den första versionen som till viss del även omfattande barn som kommer med familj. Syftet med denna avgränsning är inte att förringa risken för att även barn som anländer till Sverige med sin familj riskerar att försvinna. Avgränsningen är endast ett sätt att tydliggöra ensamkommande barns särskilda behov.

Ingen aktör kan på egen hand förhindra ensamkommande barn och ungas försvinnanden,

men tillsammans kan vi göra skillnad genom att uppmärksamma och försöka förebygga att det sker. Genom handlingsplanen tydliggör vi roller, ansvar och när samverkan mellan myndigheter och andra aktörer är av särskild vikt för att barnen ska få möjlighet till en trygg framtid här i länet. Vi vill passa på att framföra ett stort tack till alla som engagerat sig i revideringen, lämnat synpunkter och återkoppling för att hålla planen fortsatt aktuell och användbar.

Västerås i augusti 2022

Ulrica Gradin
Vikarierande landshövding

Ordlista och definitioner

Länets aktörer bör utgå från gemensamma definitioner för att möjliggöra bättre samverkan och likvärdiga rutiner till skydd och stöd för ensamkommande barn och unga vuxna.

Ankomstkommun

Den kommun dit barnet anländer, ger sig till känna för svenska myndigheter, och söker asyl. Ankomstkommunen ordnar tillfälligt boende.

Anvisningskommun

Den kommun som Migrationsverket anvisar för att ta hand om ensamkommande barn och långsiktigt ansvara för barnets omsorg och boende.

Asylsökande

En person som kommit till Sverige och ansökt om skydd/asyl men ännu inte fått beslut. Migrationsverket prövar personens rätt till uppehålls-/arbets-tillstånd som flykting eller alternativt skyddsbe-hövande. Migrationsverket prövar även om det finns synnerligen ömmande omständigheter.

Avviken/försvunnen

Avvikningar används i första hand för att benämna att barnet lämnat sitt boende medan försvin-nanden beskriver barn som varit avvikna mer än tre månader och inte påträffats eller kommit till-baka. I samband med att socialtjänsten avskriver ärendet bör barnet noteras som försvunnen i per-sonakten.

Avvisning

När Migrationsverket beslutar att avslå en persons ansökan om asyl beslutar även Migrationsverket att avvisa personen ur landet med omedelbar verkställighet. Beslutet om avvisning får verkstäl-las även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Berörda aktörer

I samverkansplanen skrivs ibland ”berörda aktö-
rer” för att undvika uppräknings av alla inblan-

dade. Vid dessa skrivningar innefattas följande parter: Migrationsverket, kommunernas social-tjänster, boenden (privata och kommunala), skola och elevhälsa, regionens hälso- och sjukvård, po-lisen, överförmyndarmyndigheten, gode män och frivilligorganisationer.

Ensamkommande barn och unga

Ett ensamkommande barn är en person under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller från någon annan vux-en person som får anses ha trätt in i föräldrar-nas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådana ställföreträdare. Med ensamkommande unga avses de som har fyllt/ska fylla 18 år eller skrivits upp i ålder och därmed anses vara myn-dig.

Hem för vård eller boende (HVB)

Verksamhet som på professionell basis tar emot enskilda personer för vård eller behandling i kom-bination med boende. HVB-hem drivs av privata vårdgivare, kommuner eller region. Privata HVB-hem kräver tillstånd från inspektionen för vård och omsorg (IVO). Offentligt drivna HVB-hem lämnar en anmälan om verksamhet till IVO.

Medicinsk åldersbedömning

Rättsmedicinalverket gör på uppdrag av Migra-tionsverket en medicinsk åldersbedömning för att uppskatta hur gammal en asylsökande är. Ålders-bedömningen tillsammans med övrig bevisning i ärendet ligger sedan till grund för Migrationsver-kets beslut om ålder.

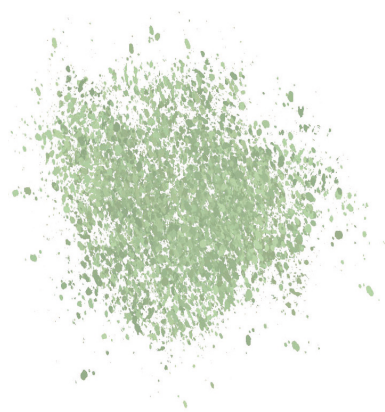
Stödboende

Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling.

Utvisning

En utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare och som inte avvisas får utvisas ur Sverige om han eller hon uppehåller sig här men saknar pass eller de tillstånd som krävs för att få uppehålla sig i landet.

Bakgrund och inledning

Handlingsplanen gällande ensamkommande barn och unga ska bidra till ett bättre förebyggande arbete och mer samordnat agerande vid avvikande och påträffande. Handlingsplanen vänder sig till dig som i ditt arbete möter eller beslutar i frågor som rör ensamkommande barn och unga eller till dig som är intresserad av att få mer information.

Syfte och omfattning

Handlingsplanens syfte är att bidra till att effektivisera samverkan mellan länets olika aktörer i frågor som rör ensamkommande barn och unga som avviker. Förutom att förhindra själva försvinnandet ska planen möjliggöra ett mer samordnat agerande vid avvikande och påträffande.

Utifrån planens syfte ska samtliga aktörer i Västmanlands län se över sina rutiner och sitt arbetssätt så att skydd för det enskilda barnet, samverkan med andra aktörer och uppföljning av barn som avviker/försvinner är i enlighet med denna handlingsplan.

Tanken med handlingsplanen är att alla människor som kommer till Sverige som barn ska få samma förutsättningar. Därför benämner vi fortsättningsvis ensamkommande barn och barn som anlänt till Sverige med föräldrar som just barn och när de blir 18 år som unga vuxna.

Planen ska ses som ett levande dokument som revideras vid behov. Ansvarig för att initiera revideringen är Länsstyrelsen. Alla berörda aktörer har ansvar för att uppmärksamma Länsstyrelsen på uppkomna revideringsbehov.

Arbetet i Västmanlands län

Beslutet om att arbeta fram en länsgemensam handlingsplan kring ensamkommande barn som försvinner/avviker togs och förankrades i Västmanlands Integrationsråd den 29 november 2017. Förutom barn som försvinner/avviker så skall handlingsplanen också ses som ett förebyggande arbete inför att barnet övergår till vuxen ålder.

Den första versionen av denna handlingsplan togs fram genom bred samverkan i Västmanlands län. En arbetsgrupp bestående av representanter från Polisen, boende för ensamkommande barn och unga, Region Västmanland, socialtjänsten, Migrationsverket, skolan och Länsstyrelsen arbetade fram handlingsplanen.

Till den reviderade versionen har synpunkter från den ursprungliga arbetsgruppens inhämtats men även från ytterligare aktörer såsom Svenska Kyrkan och Rädda Barnen.

2019-2020 har andelen avvikna ensamkommande barn legat på ungefär 20 procent vilket är en anmärkningsvärt hög nivå enligt Länsstyrelserna.

Barnens utsatthet

Antalet ensamkommande barn som avviker är svårt att ange med exakta siffror. Statistiken som finns hos Migrationsverket utgörs enbart av de ensamkommande barn som funnits inskrivna hos Migrationsverket när de avvikit och varit under 18 år vid avvikningstillfället. Det innebär att det kan finnas ett mörkertal i antal avvikna barn och unga.

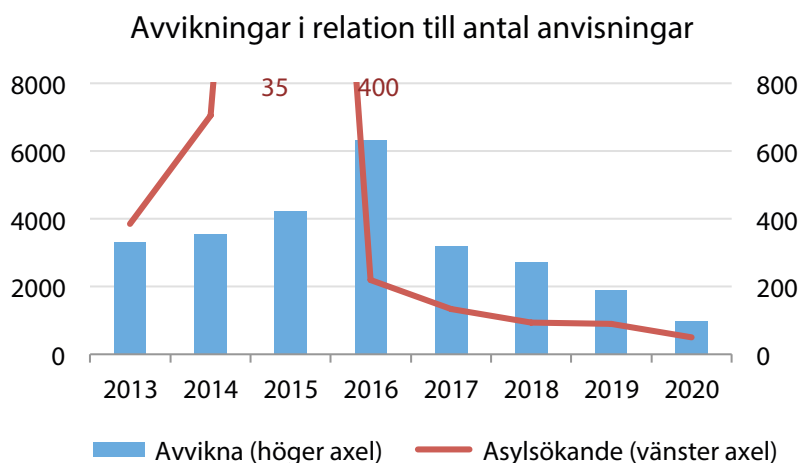
Utifrån befintlig statistik från Migrationsverket har dock en trend om cirka 300 avvikna barn per år gått att urskilja de senaste åren. Under 2016 skedde en ökning i antalet avvikna, i samband med ett generellt ökat mottagande, som sedan minskade återigen. Under åren 2013-2020 har andelen flickor i avvikningsstatistiken varierat mellan 8-14 procent. Under 2019 och 2020 har andelen flickor legat på 13 respektive 14 procent.

Under åren 2016-2020 har antalet avvikningar ökat i relation till antalet anvisade, vilket är en skillnad i jämförelse med tidigare år. Under åren

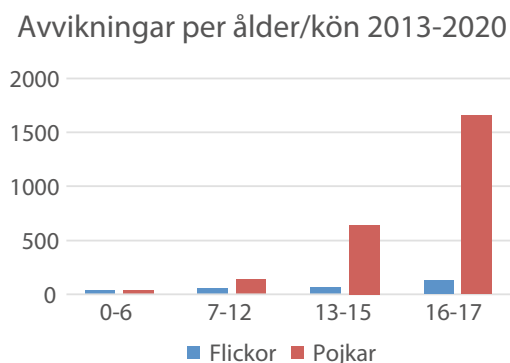
Flickor och pojkar

Fördelningen mellan antalet ensamkommande flickor och pojkar som söker asyl i Sverige har varit och är fortsatt ojämn. Majoriteten av de ensamkommande barnen utgörs av pojkar, men andelen flickor har ökat under de senaste åren. Statistik över ensamkommande barn som avviker

Figur 1 - Källa: Länsstyrelsen (2021) Beredskap och kapacitet i mottagandet av ensamkommande barn och unga Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 19 enligt regleringsbrevet för 2020

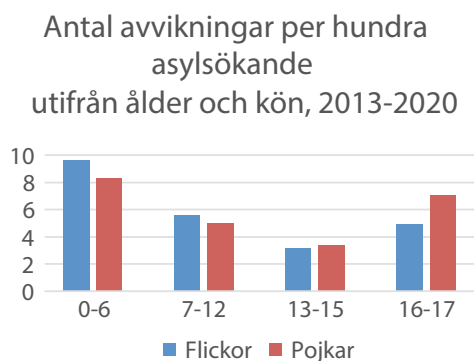
visar att den grupp avseende ålder och kön som står för överlägset flest avvikanden generellt är pojkar i åldern 16-17 år, som stod för 60 procent av de registrerade avvikningarna under perioden 2013-2020. Den näst största gruppen är pojkar i åldern 13-15 år som står för 23 procent av avvikningarna under tidsperioden. Yngre barn står för en betydligt lägre andel av avvikningarna och sammanlagt utgör grupperna pojkar och flickor i åldern 12 år eller yngre 10 procent av avvikningarna under perioden. Se figur 2.

Figur 2 - Källa: Länsstyrelserna (2022) Ensamkommande barn som avvikit mellan åren 2013-2020.

Av Figur 3 framgår att pojkar i ålder 16-17 inte bara är numerärt största grupp, utan även överrepresenterade i relation till antalet asylsökande. Den tydligaste överrepresentationen ses dock hos de yngsta barnen i åldern 0-6 år, både pojkar och flickor, med flest registrerade avvikningar i relation till hur få ensamkommande barn i den åldern som kommit till Sverige. Under åren 2013-2020 är det närmare 850 barn i åldern 0-6 år som har registrerats som asylsökande ensamkommande barn i Sverige och sammanlagt 75 registrerade avvikningar inom samma grupp, vilket innebär ca nio avvikningar per hundra asylsökande.

Även om andelen ensamkommande flickor har ökat så är de fortfarande i minoritet. Den amerikanska organisationsforskaren Rosabeth Moss Kanter hävdar att grupper under 30 procent är i minoritet och blir bemötta som avvikare från normen. Majoriteten av de ensamkommande barnen har varit och är pojkar vilket har gjort att verksamheter och rutiner främst har anpassats efter pojkars behov. Ensamkommande flickors situation och behov behöver därför uppmärksammas särskilt.

Figur 3 - Källa: Länsstyrelserna (2022) Ensamkommande barn som avvikit mellan åren 2013-2020.

Orsaker till försvinnande – riskgrupper

Orsakerna till att ensamkommande barn försvinner eller avviker är många. Det som uppges som främsta orsaker är:

- Dåliga mottagningscenter.
- Brist på information.
- Vilja att söka asyl i annat land.
- Längden och komplexiteten på asylprocessen.
- Rädsla att bli tillbakaskickad till hemlandet eller annat EU-land (enligt Dublinkonventionen).
- Brist på koordination på nationell och internationell nivå.
- Offer för människohandel och/eller andra brott.
- Uppskrivning i ålder.
- Att fylla 18 år.
- Avslagsbeslut på asylansökan.

Människohandel med barn

Länsstyrelsen i Stockholms län gjorde 2015 en kartläggning av människohandel med barn i Sverige. Den visar att 64 procent av 210 identifierade ärenden handlade om misstänkt människohandel med ensamkommande barn. Typen av exploate-

ring varierar och det rör sig om sexuell exploatering, tvångsarbete och tiggeri. Av de barn där misstankar om människohandel och människohandelsliknande brottslighet uppstod var 54 procent flickor och 46 procent pojkar. Flickor misstänkts i högre grad vara utsatta för olika former av människohandel för sexuella ändamål eller människohandelsliknande brott medan pojkar oftare misstänktes vara utsatta för ”annan verksamhet i en situation som innebär ett nödläge för barnet”, vilket ofta var brottsliga aktiviteter eller tiggeri.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Ensamkommande barn kan komma ifrån länder präglade av hedersstrukturer och bära på erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck. Det innebär att barnen kan leva under begränsningar kring vad de får göra, vilka kompisar de får umgås med, hur de får klä sig till allvarigare former såsom utsatthet för verbalt och fysiskt våld eller hot om våld. Barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning är olika former av hedersrelaterat våld och förtryck.

Både flickor och pojkar utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck men utsattheten kan skilja sig åt beroende på kön. Flickor råkar i större utsträckning ut för kontroll och våld (fysiskt, psykiskt, sexuellt) medan pojkar oftare tvingas in i rollen som förövare och måste vakta, kontrollera och/eller utsätta familjemedlemmar för hot, våld och förtryck. Gemensamt är att både flickor och pojkar lever med ett begränsat livsutrymme.

Ensamkommande flickor placeras oftare än jämnåriga ensamkommande pojkar i nätverks-hem. Vid placering i nätverkshem är det särskilt viktigt att socialtjänsten gör noggranna utredningar och uppföljningar för att upptäcka om barnäktenskap eller exploatering förekommer. Det finns en risk att barnet placeras hos vad som uppges vara släktingar men som i själva verket är maken och hans familj/släkt eller försvinner i prostitution och människohandel.

Rädsla för myndigheter

Många ensamkommande barn vill inte ge sig till känna för myndigheterna eftersom de är rädda och känner sig hotade till livet. Det förekommer att de i kontakten med myndigheter lämnar inlärdas svar på frågor om exempelvis namn, ålder, nationalitet, språk och anledning till vistelsen i Sverige.

En del ensamkommande barn hamnar även utanför myndigheternas mottagningsarbete. Faktorer som kan anses påverka detta är exempelvis ändrad lagstiftning, långa handläggningstider, bristande information, bemötande och boendeplacering. Barnet hamnar då i en utsatt situation utan skyddsnet, där barnets rättigheter till skydd och utveckling kränks.

Barnens rättigheter

Sverige ska enligt lag följa FN:s konvention om barnens rättigheter. Konventionen är sedan 1 januari 2020 en del av svensk lagstiftning (2018:1197). Hela den offentliga sektorn och

dess anställda ska därför respektera, skydda och uppfylla barnkonventionen.

Barnkonventionen gäller alla barn

Ensamkommande barn har, precis som alla andra barn, bland annat rätt till:

- Att få skydd (artikel 11, 19, 20, 22, 32-38).
- Att få gå i skolan (artikel 28-29).
- Att ha god hälsa och få hälso- och sjukvård samt rehabilitering vid behov (artikel 24, 39).
- Att ha rätt till liv och utveckling samt att ha rätt till vila och fritid (artikel 6, 31).
- Att ha ett fredat privatliv (artikel 16).
- Att vara delaktig och få sina åsikter respekterade i förhållande till ålder och mognad (artikel 12-13).

Princip om barnets bästa

Barnets bästa är enligt FN:s barnrättskommitté både en rättighet och ett tillvägagångssätt. En av de viktigaste delarna i prövningen av barnets bästa är att barnet har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet och få sin åsikt beaktad, med hänsyn till sin ålder och mognad. Det krävs att barnet får all relevant information för att barnet ska kunna göra sin röst hörd och för att barnets åsikter ska beaktas.

Behovet av att klargöra barnets situation är särskilt stort i de fall då barnet är i behov av skydd. I social tjänstlagen 2 § sägs att: "Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande."

Barnets bästa förekommer också i 1 kap. 11§ utlänningslagen: "När frågor om tillstånd enligt denna lag skall bedömas och ett barn berörs av ett

beslut i ärendet skall, om det inte är olämpligt, barnet höras. Den hänsyn skall tas till det barnet har sagt som barnets ålder och mognad motiverar.”

Barnen är rättighetsbärare

Ensamkommande barn är likt alla barn rättighetsbärare. Genom att se ensamkommande barn som bärare av rättigheter kan den offentliga sektorns aktörer och frivilliga organisationer i länet minska deras utsatthet och tillsammans med de unga främja och förebygga avvikanden och försvinnanden. Rättighetsperspektivet ger också samliga aktörer i länet en gemensam plattform att agera utifrån.

När barnet fyller 18 år och därmed anses som vuxet

I Sverige anses en individ vara myndig (vuxen) när personen fyller 18 år. Efter myndighetsdagen ändras de förpliktelser samhället anses ha gentemot ensamkommande unga drastiskt. Den unge är i samhällets ögon inte längre ett barn utan en vuxen. Samma sak händer i de fall Migrationsverket gör en åldersbedömning och beslutar att den unge är 18 år eller äldre, även om hon eller han uppgett sig vara yngre än 18 år.

Förändringar vid myndighetsdagen

Samma dag som barnet fyller 18 år eller skrivs upp i ålder av Migrationsverket sker förändringar:

- God man ansvarar inte längre för den unges ekonomi
- Så länge den unge är asylsökande är boendet för den unge inte längre socialtjänstens ansvar, utan Migrationsverkets.
- Som vuxen har den unge inte automatiskt rätt till offentligt biträde i kontakten med Migrationsverket.
- Kravet på att det skall finnas ett ordnat mottagande i hemlandet vid återvändande tas bort och den unge kan resa hem utan att någon vuxen tar emot henne eller honom.

Förebygga och motverka

Rekommendationer för att förebygga och motverka att barn försvinner eller avviker:

- Mer kunskap till de som möter barnen.
- Bättre samverkan och tydligare ansvarsfördelning.

Agenda 2030 – FN:s globala mål för hållbar utveckling

De 17 målen i Agenda 2030 syftar till att förbättra människors livsvillkor och går därmed i linje med syftet i denna handlingsplan. Följande mål är särskilt aktuella:

Mål 1. Ingen fattigdom

Mål 3. God hälsa och välbefinnande

Mål 4. God utbildning för alla

Mål 5. Jämställdhet

Mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Olika aktörers ansvar, uppdrag och roller

STATLIGA MYNDIGHETER

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har en samordnande roll avseende mottagandet av ensamkommande barn med fokus på utveckling till regional samverkan. Under 2016-2017 hade Länsstyrelserna ett särskilt regeringsuppdrag som bestod i att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner och att föreslå åtgärder för att förebygga försvinnanden och avvikanden. 2018 fick Länsstyrelserna uppdraget att ta fram enhetliga regionala rutiner för arbetet med ensamkommande barn som försvinner/avviker. I samband med detta upprättades den här handlingsplanen i sin första version. Länsstyrelsen har därefter ett fortsatt uppdrag att samordna, stötta och förvalta det material som tagits fram.

2020 fick Länsstyrelsen ytterligare ett nytt regeringsuppdrag vilket avser att på regional nivå samverka för att motverka att ensamkommande barn och unga utsätts för människohandel och exploatering.

I länsstyrelsernas uppdrag ingår även att arbeta regionalt och skapa nätverk för att bättre koordinera arbetet med ensamkommande barn som försvinner /avviker.

Migrationsverket

Migrationsverket ansvarar för asylprocessen och tillståndsprocessen. De håller även i utrednings-

samtal tillsammans med barnet, god man och barnets juridiska ombud.

Migrationsverket ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer (exempelvis människohandel, annan form av utnyttjande och barnets hälsa) under det första samtalet med barnet. Vid minsta oro för barnets välbefinnande och säkerhet ska en orosmälan göras till ansvarig socialtjänst.

Ett nära samarbete mellan Migrationsverket och socialtjänsten är av stor vikt, särskilt när det gäller avvikande vid ankomstskedet.

Asylprocessen

När en person ansöker om asyl prövar Migrationsverket personens rätt till uppehålls- och arbetstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande. Migrationsverket prövar även om det finns synnerligen ömmande omständigheter.

För att en person ska kunna få uppehållstillstånd behöver Migrationsverket veta vem personen är och var personen kommer ifrån. Det betyder att den som ansöker om asyl är skyldig att göra sin identitet sannolik genom att lämna in identitetshandlingar eller genom att lämna tillförlitliga och trovärdiga uppgifter.

Anvisningsprocessen

Migrationsverket har som huvudprincip att anvisa ensamkommande barn till den kommun som vid tillfället har den lägsta måluppfyllelsen av sin fastställda andel. Undantag från huvudprincipen

kan ske i de fall det finns en stark anknytning till en specifik kommun. Det handlar om två olika typer av anvisningar:

- Utjämnande anvisning innebär att anvisning sker enligt principen om anvisning på andel till kommunen. Den kommun som anvisas ansvaret är den kommun som vid aktuellt tillfälle har den lägsta måluppfyllelsen av sin andel. Utjämnande anvisning görs som huvudprincip.

- Anknytningsanvisning innebär att anvisning sker till den kommun där barnet har anknytning. Det kan vara anknytning till en släkting eller annan närstående person.

Den del av ansökningssamtalet som avser utredning av barnets och anknytningspersonens relation till varandra ska alltid hållas enskilt med barnet. Det innebär att barnets eventuella partner eller annan medsökande inte ska närvara vid denna del av ansökningssamtalet. Detta gäller särskilt för barn som uppger att de har ingått äktenskap utanför Sverige eller vid misstanke om människohandel.

Återvändandeprocessen

När Migrationsverket beslutar att avslå en persons ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd kan personen välja att nöjdförklara beslutet och frivilligt återvända till hemlandet.

Om personen inte väljer nöjdförklaring så har personen tillsammans med sitt juridiska ombud rätt att överklaga Migrationsverkets beslut om avvisning eller utvisning. Första överklagningsinstans är Migrationsdomstolen och andra, efter beslut om prövning, är Migrationsöverdomstolen.

När överklagan avslås och beslutet vunnit laga kraft öppnas ett återvändandeärende hos Migrationsverket och personen kallas kontinuerligt till återvändandesamtal. Målsättningen med återvändandearbetet är att beslut om avvisning eller utvisning ska verkställas under värdiga former.

Har en person inte lämnat in någon identitetshandling kan Migrationsverket vara behjälplig att

anskaffa resehandling genom återtagandeavtal. Migrationsverket arbetar enbart med personer som självmant vill återvända till sitt hemland.

För att ett barn utan vårdnadshavare ska kunna återvända krävs ett ordnat mottagande i hemlandet. Personer som inte medverkar till sitt avvisnings- eller utvisningsbeslut lämnas över till polismyndigheten för verkställighet.

Polisen/gränspolisen

Polisen ansvarar för att verkställa Migrationsverkets beslut om avvisning eller utvisning om Migrationsverket har överlämnat ärenden för att det kommer att behövas tvång för att kunna genomföra verkställigheten eller om personen har avvikit. Migrationsverket överlämnar i dessa fall verkställighetsärendet till polisen. Överlämning till polisen sker:

- när en person som fått avvisnings/utvisningsbeslut avviker från sitt boende utan att lämna några kontaktuppgifter. Ärendet lämnas då över till polisen så att personen kan efterlysas.

- när en person som fått sitt beslut inte medverkar i Migrationsverkets arbete att ordna pass med mera för att personen ska kunna resa hem.

När personen anträffas handläggs ärendet av polisen. I detta fall görs vanligen ingen anmälan om försvunnen person.

I de fall där Migrationsverket uttömt sina möjligheter att få personen att frivilligt återvända kan också ärendet överlämnas till polisen. Migrationsverket bedömer då att tvångsåtgärder kan behövas för verkställande.

I båda fallen gäller att pass eller någon annan handling finns för att det ska kunna gå att verkställa beslutet. Om så inte är fallet måste polisen börja arbetet med att få fram en sådan handling genom att ta kontakt med polisens nationella ambassadsamordning som i sin tur kontaktar respektive lands ambassad för att försöka få fram en resehandling. Detta arbete är många gånger både svårt och tidskrävande.

I de fall ett ensamkommande barn avviker handläggs ärendet på ett annat sätt. När Migrationsverket får kännedom om ett avvikande kategoriseras personen som en "försvunnen person" och efterlysning görs. Ärendet handläggs därefter av det lokalpolisområde där barnet har sin bostad. Så många uppgifter som möjligt om barnet är då viktiga, även om det finns misstanke om att barnet försvunnit frivilligt. Det är också viktigt att det framgår vem som ska kontaktas vid påträffande. Beroende på omständigheter vidtas därefter olika åtgärder av polisen.

Förutom i dessa fall, som överlämnats till polisen av Migrationsverket, blir polisen även verkställande myndighet i de ärenden polisen själv genererar vid inre utlänningskontroller (Utl. L 9 kap 9§).

En inre utlänningskontroll görs i syfte att kontrollera om en person har rätt att vara i Sverige. Sådana kontroller kan till exempel göras vid trafikkontroller, arbetsplatskontroller eller när polisen anser att det finns en grundad anledning att anta att en utlänning saknar rätt att vara i Sverige eller om det finns annan särskild anledning till kontroll.

REGION VÄSTMANLAND

Region Västmanland ansvarar för hälso- och sjukvård för alla länets invånare – inklusive asylsökande, tillståndslösa och gömda. Inom Region Västmanland finns sedan 2013 ett utökat politiskt beslut som ger samtliga asylsökande, tillståndslösa och gömda i länet rätt till all vård som en folkbokförd västmanlänning har, oavsett ålder.

Psykisk ohälsa vanligt förekommande

Regionen har en viktig roll i arbetet kring ensamkommande barn som försvinner, främst i det förebyggande arbetet kopplat till att motverka och behandla psykisk ohälsa.

Ensamkommande barn och unga är en grupp

där psykisk ohälsa är vanligt förekommande. Hos många av dem ställs ingen traditionell psykiatrisk diagnos efter medicinsk bedömning. Ofta är det istället den rådande livssituationen som orsakar stress, ångest och nedstämdhet. Det är viktigt att samtliga aktörer i länet vet var man ska vända sig när ett barn mår psykiskt dåligt.

Länsövergripande vårdcentral

Råby vårdcentral och asylhälsa är en länsövergripande vårdcentral för asylsökande, tillståndslösa och gömda med lång erfarenhet av att behandla migrationsrelaterad psykisk ohälsa.

Vid icke akuta psykiska besvär rekommenderas att man, till att börja med, kontaktar vårdcentralen där läkare kan göra en första bedömning och vid behov remittera vidare till specialistpsykiatri.

Barn och unga kan också vända sig till ungdomsmottagningen och/eller elevhälsan för att få stöd vid psykisk ohälsa.

Psykiatrisk akutvård

Om vårdnadshavare, boendepersonal, god man eller barnets själv bedömer att en omedelbar kontakt med vården behövs på grund av akut och allvarlig psykisk ohälsa går det bra att kontakta psykiatrins akutmottagningar dygnet runt.

Till barn- och ungdomspsykiatrins akutmottagning är det bra att ringa först, då man vid hård belastning tillämpar tidsbokning. På den psykiatriska akutmottagningen för vuxna görs en bedömning av patientens psykiatriska vårdbehov och prioritetsgrad. Detta syftar till att de mest allvarliga eller brådskande fallen behandlas först.

Fysisk skada först

Om ett barn har skadat sig själv fysiskt ska alltid den somatiska skadan behandlas i första hand. Ring 1177 eller 112 beroende på skadans omfattning. När barnet har fått sin fysiska skada omhändertagen kan denne remitteras vidare till psykiatri.

All personal har anmälningsplikt

All personal inom hälso- och sjukvården har anmälningsplikt enligt socialtjänstlagen vid misstanke om att barn upp till 18 år far illa. Vid behov kan konsultation med socialtjänsten ske innan anmälan. Oavsett barnets ålder bör god man/vårdnadshavare/omsorgsansvarig i barnets boende delta vid bedömning.

Samordnad individuell plan

Vid behov ska hälso- och sjukvården ta initiativ till att upprätta en Samordnad individuell plan (SIP).

SIP innebär att en plan upprättas tillsammans med individen ifråga för att samordna insatser från hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Planen ska underlätta för individen och förtydliga vem som gör vad och när.

KOMMUNERNA

Socialtjänsten

När ett ensamkommande barn anvisas till en kommun ska socialtjänsten inleda en utredning om barnets behov och placering av barnet.

Barnet kan antingen placeras på hem för vård eller boende (HVB), stödboende, familjehem eller hos en släkting i form av en nätverksplacering. Socialtjänsten ska skyndsamt meddela överförmyndarnämnden om behov av god man, såvida detta inte redan gjorts av Migrationsverket. Barnet tilldelas en socialsekreterare och, via överförmyndarnämnden, en god man.

Ansvarig socialtjänst ska kunna förbereda ett ensamkommande barn på ett eventuellt avslag. Ett avslagsbeslut innebär en stor omställning för ett barn. Bristen på alternativ kan leda till att barn överväger en tillvaro som papperslös i Sverige. Genom att förklara asylprocessen, vad som händer vid ett eventuellt avslag och hjälpa till att hitta alternativa målbilder vid avslag, till exempel utbildning eller arbete i hemlandet, kan risken för avvikande minska.

När ett ensamkommande barn som avvikit påträffas ska socialtjänsten i vistelsekommunen och socialtjänsten i ansvarig kommun samarbeta för att få barnet tillbaka till den ursprungliga placeringen som barnet avvikit ifrån.

Boendet

Med boende avses här HVB, stödboende, familjehems- eller nätverksplacering. I boendet är det viktigt att bygga trygga relationer baserade på respekt och tillit. Boendet måste kunna garantera säkerhet och trygghet utifrån både flickor och pojkars individuella behov.

Den/de omsorgsansvariga i barnets boende huvudsakliga arbetsuppgift är att vara ett vuxenstöd för barnet. Som en del i det arbetet har även de omsorgsansvariga samtal med barnet om asyl- och återvändandeprocessen. Arbetet utgår från individuella genomförandeplaner som tagits fram tillsammans med Socialtjänsten och barnet.

Då de omsorgsansvariga möter barnet dagligen har de störst möjlighet att identifiera riskfaktorer och riskbeteenden. Boendets information om barnet kan därför vara avgörande vid ett avvikande.

HVB för ensamkommande barn bör ha likvärdiga rutiner vid avvikningar. Rutinerna bör vara nedskrivna och omfatta förebyggande arbete, rutiner vid avvikande, påträffande och vid återvändande.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden i den kommun där barnet vistas utser en god man. Om barnet får uppehållstillstånd ansöker Socialtjänsten hos Tingsrätten om en särskilt förordnad vårdnadshavare.

God man

God man företräder barnet i både vårdnadshavares och förmyndares ställe. God man tar beslut i frågor som rör barnets personliga, ekonomiska och rättsliga angelägenheter. God man företräder barnet i asylprocessen.

Skolan

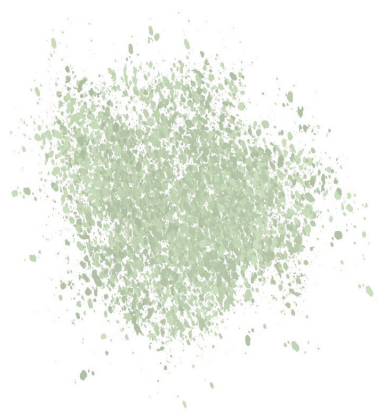
Skolan har en viktig roll i det förebyggande arbetet med ensamkommande barn. En fungerande skolgång är en skyddsfaktor mot bland annat psykisk ohälsa. Utifrån detta arbetar skolan till exempel med att aktivt främja alla elevers närvaro, vilket bland annat innebär att man följer de för skolan upprättade målen för närvaro och frånvaro.

I de fall skolan känner oro för elevens måluppfyllnad och/eller mående genomförs en utredning och i de fall det behövs upprättas åtgärdsprogram. Vid behov kan samarbete med andra myndigheter ske, till exempel kan det vara aktuellt för skolan

att delta i en Samordnad individuell plan (SIP) när socialtjänsten och/eller hälso- och sjukvården kallar till möte.

En annan del av det främjande och förebyggande arbetet är kurators och skolsköterskors enskilda samtal med ensamkommande barn. Dessa samtal kan till exempel handla om när och hur asylprocessen påverkar skolgången. Skolan samarbetar även med polis och fältassistenter för att försöka uppmärksamma och stötta eleverna/barnen på bästa sätt.

1. Förebyggande insatser

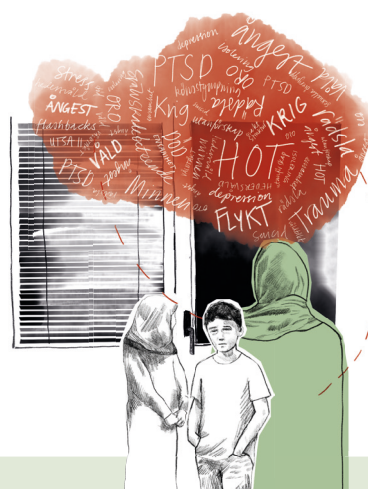
Detta avsnitt handlar om förebyggande insatser för att undvika att ett barn avviker i samband med att det kommer till Sverige.

När ett barn anländer till Sverige och kommer i kontakt med en svensk myndighet och vill söka asyl hänvisas barnet till Migrationsverkets närmaste kontor. Detta gäller dock med vissa undantag, se inforuta om ensamkommande barn som kommer som kvotflyktingar.

Migrationsverket har alltid ett första samtal med barnet i form av registrering av en asylansökan. Socialtjänsten i ankomstkommunen informeras också av Migrationsverket om att ett ensamkommande barn har anlänt.

I detta första samtal tar Migrationsverket reda på barnets bakgrund, identitet och annan nödvändig information som ligger till grund för anvisning till en kommun.

Socialtjänsten i ankomstkommunen beslutar om barnets boendeplacering innan anvisning sker till ny kommun. Socialsekreterare träffar alltid barnet om barnet är ensamkommande.

Ensamkommande kvotflykting

Ett ensamkommande barn kan komma till Sverige som kvotflykting. Barnet har i dessa fall redan fått uppehållstillstånd och söker alltså inte asyl. Som kvotflykting omfattas barnets istället av bostättningslagen (2016:38). Vid ankomsten till Sverige har Migrationsverket, utifrån barnets behov, utsett en lämplig kommun som barnets anvisas till. Därefter ansvarar socialtjänsten i aktuell kommun för boende och omsorg.

Förebyggande insatser för ensamkommande barn i ankomstskedet

1 Migrationsverket ska ge tydlig och lättillgänglig information till barnet om hela asylprocessen.

2 Andra aktörer som till exempel socialtjänst, god man, omsorgsansvarig i barnets boende och frivilliga organisationer som träffar barnet bör också tillhandahålla tydlig och lättillgänglig information om asylprocessen till barnet.

3 Migrationsverket ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer under första samtalet med barnet. Riskfaktorer kan vara exempelvis människohandel, annan form av utnyttjande och barnets hälsa/ohälsa.

4 Migrationsverket ska göra orosanmälan till socialtjänsten i ankomstkommunen vid minsta oro för barnets välbefinnande och skydd. Detta för att socialtjänsten ska kunna göra en skyddsbedömning för barnets bästa, ifall det behövs.

5 Boendet ska göra orosanmälan till socialtjänsten beträffande barnet om riskfaktorer upptäcks.

6 Socialtjänsten ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer för avvikelser/försvinnande kring barnet i ankomstskedet, oavsett längden på vistelse i kommunen. Detta är viktigt för vidare handläggning i anvisningskommunen, så att riskfaktorer dokumenteras och överförs mellan de båda socialtjänsterna.

Förebyggande insatser efter anvisning

Efter anvisning till en kommun har socialtjänsten, boendet, skolan, god man, hälso- och sjukvården och Länsstyrelsen viktiga roller för att förebygga avvikande.

När ett barn anvisas till en kommun utreds och bedöms barnets behov av insatser och placeringsform. Det är socialtjänsten i den nya kommunen som beslutar om placering. I den kommun där barnet placeras förordnas en god man och barnet skrivs in i en skola. Barnet erbjuds också hälsoundersökning av hälso- och sjukvården.

Att tala om asylprocessen

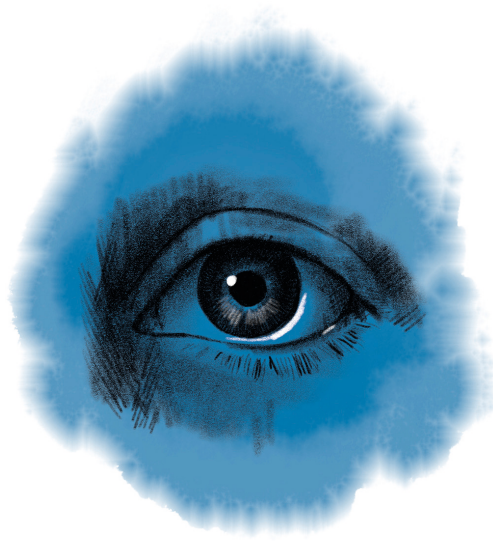
Det är viktigt att återkommande våga prata om asylprocessen, särskilt avslag och återvändande. Många personer i barnets närhet, som omsorgsan-

svariga i barnets boende, skolpersonal, gode män och socialsekreterare kan genomföra dessa samtal.

En grundförutsättning för samtalen är att de vuxna i barnets närhet är mottagliga för samtal och vågar samtala när barnet visar sig redo. Det är också viktigt att utgå från här och nu och förhålla sig till faktiska förutsättningar.

Att tänka på i samtal med barnet

- Skapa känslomässig trygghet.
- Lugna genom närvaro, inte genom att prata.
- Hjälpa till genom att främst lyssna empatiskt.
- Visa att du kan ta emot barnets alla känslor.
- Våga sätta ord på känslor, till exempel ”du blir arg”, ”du blir besviken”.
- Fokusera på hanterbara känslor, tankar, mål.

Samtala om eventuellt avslag på asylansökan

- Tänk på att skälen till flykten kanske inte var barnets egna. Viktiga personer, till exempel familjemedlemmar eller släktingar, kan ha varit avgörande för att barnet har flytt. Våga fråga om detta.
- Upplever barnet ett tryck eller ansvar från viktiga personer, till exempel familjemedlemmar eller släktingar, att åstadkomma något särskilt i Sverige? Som att få uppehållstillstånd, hjälpa till ekonomiskt eller återbetala skuld för flykten?
- Hur upplever barnet själv att känslor för ett eventuellt avslag yttrar sig? Genom ilska och irritation? Oro eller ångest? Föredrar barnet att dra sig undan?
- Känner barnet ett behov av hjälp för att hantera sin eventuella ångest? Upplevs en rädsla av att känslorna tar över? Är barnet rädd för sig själv och sina reaktioner/ sina tankar?
- Vid ett möjligt avslag, hur tänker barnet då? Plan A, plan B?

Avslagskris

- Genom hela processen: Vara nära.
- Trösta, ta emot alla känslor. Var empatisk och saklig.
- Verka för att inte ge upp vardagsrutiner: dygnsrytm, skola, fritid.
- Var flexibel.
- Motverka uppgivenhet.
- Förmedla energi och prata om vinster med tiden här. Lyft den kunskap som införskaffats i Sverige och hur den kan användas.
- Förmedla ett aktörskap, påverka det som påverkas kan.
- Uppmuntra till fortsatt samarbete med myndigheter.

Att samtala kring vid avslag

Syfte: Att förmedla hopp.

- Hur har tidigare svåra situationer lösts?
- Har du talat med någon där hemma om att du fått avslag?
- Vad väntar hemma förutom hot och risker?
- Finns det något positivt med att återvända?

Förebyggande insatser från socialtjänsten

- Om barnet tillhör en riskgrupp ska socialtjänsten i ankomst- och anvisningskommunerna ha direktkontakt i ärendet.
- Socialtjänsten i anvisningskommunen ska alltid göra en skyddsbedömning vid första mötet med barnet. Socialtjänsten ska vara extra uppmärksam på riskfaktorer för ett avvikande/försvinnande och besluta om eventuella insatser.
- Socialtjänsten ska vara extra observanta och stärka stödet runt barnet vid faser i asylprocessen där det föreligger en förhöjd risk för avvikande/försvinnande.
- Socialtjänsten ska ha kontinuerlig kontakt med god man då god man alltid ska agera för barnets bästa och kan i vissa fall ha mer information om barnets asylprocess än vad socialtjänsten har.

Förebyggande insatser från boendet – oavsett boendeform

- Omsorgsansvariga i barnets boende ska vara extra observanta och stärka stödet runt barnet vid faser i asylprocessen där det föreligger en förhöjd risk för avvikande/försvinnande.
- Omsorgsansvariga i barnets boende ska ha kontinuerlig kontakt med god man då god man alltid ska agera för barnets bästa och kan i vissa fall ha mer information om barnets asylprocess.
- Omsorgsansvariga i barnets boende bör ta ett foto på barnet vid inskrivning/ankomst till boendet. Barnet kan inte tvingas till fotografering men information ska ges om hantering och syftet med fotografering. Fotot ska förvaras inlåst i barnets pärm, enligt gällande sekretessregler. Vid oro för ett avvikande/försvinnande kan fotot delas med berörda parter, exempelvis Polisen.
- Omsorgsansvariga i barnets boende ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från skolan

- Utifrån skolans insyn gällande elevens närvaro och mående i skolan kan skolan utgöra en viktig del för att förbygga avvikande/försvinnande genom att samverka med socialtjänsten, god man, kontaktperson vid boende/familjehem och Regionerna.
- Skolan ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från god man

- God man ska kommunicera oro för avvikande/försvinnande till socialtjänsten, boendet och mentor eller elevhälsan vid barnets skola.
- För att kunna stötta och förebygga avvikande/försvinnande bör god man informera socialtjänsten, boendet och skolan angående eventuella avslag i asylärendet, om det inte bedöms vara till men för barnet.
- God man ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Förebyggande insatser från hälso- och sjukvården

- Hälso- och sjukvården ska vid hälsoundersökningstillfället särskilt uppmärksamma riskfaktorer för avvikande/försvinnande.
- Hälso- och sjukvården ska samverka med aktörer runt barnet för att uppmärksamma och förebygga risk för avvikande/försvinnande.
- Hälso- och sjukvården ska vid oro för avvikande/försvinnande göra orosanmälan till socialtjänsten.

Samhällsorientering

Länsstyrelsen ser ett behov av att alla unga vuxna som kommer till Sverige får en grundläggande undervisning om vilket land de anlänt till.

Då skolgången den första tiden koncentreras kring inläring av språk hamnar ofta samhällsorientering i bakgrunden. Vikten av att så tidigt som möjligt få grundläggande kunskaper kring frågor

som sexuell hälsa, psykisk hälsa och allmän lagstiftning kan inte nog betonas.

Undervisning kring vardagsfrågor, som exempelvis mäns och kvinnors lika värde, är viktiga för att få ett sammanhang och förståelse för det nya landet.

2. När ett barn avviker/försvinner

Barn kan avvika i samband med ankomsten eller efter anvisning till en kommun. Vid ett avvikande är det viktigt att berörda aktörer agerar snabbt och utifrån gemensamma riktlinjer.

När ett barn har avvikit ska samtliga berörda kommunala och statliga myndigheter och andra aktörer agera utifrån gemensamma, likvärdiga och uppdaterade riktlinjer. Avvikandet kan ske i ankomstskeket eller efter att barnet har anvisats till en kommun.

Skyddsneten runt barnet är sämre i ankomstskeket än efter att barnet har anvisats till en kom-

mun. I och med detta bör socialtjänsten och Migrationsverket vara extra uppmärksamma på barn i ankomstskeket, eftersom risken för människohandel är som störst inom de första 48 timmarnas vistelse i landet.

Samverkan mellan socialtjänsten, Polisen, Migrationsverket, boendet och eventuellt andra berörda aktörer inom frivilligsektorn måste fungera för att förhindra brott och skydda barnet.

Rutiner för när ett barn avviker/försvinner

Rekommendationen från Barnombudsmannen (*Ensamkommande barn som försvinner, Barnom-*

budsmannen 2017) är att anmälan om ett försvinnande ska vara Polisen tillhanda inom 24 timmar.

Då barn avviker i ankomstskeket

- Socialtjänsten och/eller omsorgsansvariga i barnets boende upptäcker ett avvikande/försvinnande. Inom 24 timmar gör Socialtjänsten en skyddsbedömning och inom 48 timmar skickas en begäran om personefterlysning till Polisen.
- Den som upptäckt avvikandet informerar Överförmyndare, Migrationsverket och socialtjänsten/ transitboendet.
- Polisen håller ett förhör med omsorgsansvariga samt gör en nationell efterlysning. Vid misstanke om brott inleds en förundersökning.
- Om barnet har uppgett att hon eller han planerar att resa vidare till annat land bör socialtjänsten och Polisen ta kontakt med myndigheterna i det landet.

Då ensamkommande barn avviker efter anvisning till en kommun

- Den som upptäckt avvikandet ringer till socialtjänsten som gör en skyddsbedömning inom 24 timmar och kontaktar barnets god man.
- På journumret 116 000 kan du dygnet runt anmäla att ett barn försvunnit.
- God man eller ansvarig socialsekreterare gör en anmälan om försvunnen person till Polisen.
- Socialsekreteraren informerar Migrationsverket, omsorgsansvarig i barnets boende och god man om avvikandet.
- God man informerar skolan om avvikandet.
- Polisen håller ett förhör med omsorgsansvariga i barnets boende och gör en nationell efterlysning. Polisen inleder en förundersökning vid misstanke om brott.
- När det kommer till socialtjänstens kännedom att ett barn avvikit ska ansvarig socialsekreterare dessutom göra en initial bedömning om grunderna för omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllda.
- Om beslut om 6 § LVU tas skickar socialtjänsten en så kallad handräckningsbegäran till Polisen för kännedom och en anmälan till Polisen om så kallad försvunnen person.
- Vid misstanke om brott, exempelvis människohandel, görs en anmälan till Polisen. Ansvarig socialtjänst kontaktar även socialjour och andra uppsökande verksamheter och ger dem kompletterande information om barnet (namn, nationalitet, ålder, kroppsbyggnad och fotografi på barnet, helst i färg).
- Om barnet vid något tillfälle påträffas av Polisen överlämnas barnet antingen till socialjouren eller tvångsomhändertaras i de ärenden ett LVU-beslut finns.
- Om barnet har uppgett att hon eller han planerar att resa vidare till annat land bör socialtjänsten och Polisen ta kontakt med det andra landets myndigheter.

3. När ett barn påträffas

När ett barn som avvikit påträffas bör socialtjänsten och Polisen dokumentera och registrera fakta om barnet och försvinnandet.

Barnet kan påträffas i olika riskmiljöer i eller utanför länet. Polisen, socialtjänstens uppsökande verksamhet eller frivilligorganisationer kan påträffa avvikna/försvunna och/eller barn som saknar tillstånd för sin vistelse i landet. Det är inte alltid som barnet vill uppge sin identitet vid ett påträffande, bland annat på grund av rädsla.

Vad som händer när ett barn som försvunnit återfinns beror delvis på om socialtjänsten i den kommun där barnet varit placerad (antingen ankomstkommun eller anvisningskommun) hunnit avskrika ärendet eller inte.

Enligt Socialstyrelsens riktlinjer bör socialtjänsten göra en individuell bedömning i det enskilda fallet om hur länge socialtjänsten ska avvakta med att avsluta ärendet i samråd med god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare, boendet och andra berörda samarbetspartners.

Socialstyrelsens vägledning anger att det är anvisningskommunen som har ansvar för barnet om det återvänder innan ärendet avslutats hos socialtjänsten. Om ärendet däremot har avslutats hos anvisningskommunen när barnet återfinns, gör Migrationsverket en ny anvisning. Migrationsverket kan i dessa ärenden anvisa barnet tillbaka till första anvisningskommun med hänvisning till anknytning.

Socialtjänsten

Länets socialtjänster bör dokumentera följande i journal när ett avvikande konstaterats:

- Kön, födelseår, nationalitet och skälen för asyl.
- Från vilken typ av boendeplacering barnet avvikit (HVB-hem, stödboende, familjehem eller nätverkshem).
- Förmodad orsak till avvikandet (relaterad till exempelvis avslag, 18-årsdag, människohandel, heder).

- Antal avvikanden (ett barn kan avvika fler än en gång). I uppföljningssyfte bör länets socialtjänster registrera återfunnet/påträffat barn:
 - Av vem (till exempel god man, polis)?
 - Var (i länet, utanför länet)?
 - Tillstånd (våld, människohandel, droger, kriminalitet, heder, död, självmord, annat)?
 - Erbjudna insatser (ja, nej)?

Barn som inte återkommer inom tre månader efter avvikandet noteras försvunnen vid socialtjänstens avslutande av ärendet.

Polisen

Polisen bör registrera följande vid anmälan och uppföljning av försvunnen person:

- Särskild specificering för ensamkommande barn som anmäls försvunna.
- Kön, födelseår och nationalitet.
- Brottsmisstanke.
- Uppföljning (exempelvis lösta fall, nedlagda ärenden)

Checklista 1

Avvikande efter anvisning till kommun (barn under 18 år)

Boendet

- Kontakta god man och socialtjänst inom 24 timmar. Får inte omsorgsansvariga i barnets boende tag på god man, kontakta Polisen.
- Vid misstanke om brott eller vid allmän oro kring omständigheterna vid avvikandet ska en anmälan om detta göras till Polisen.
- Boendet förhörs och en nationell efterlysning görs.

Socialtjänsten

- Anmäl försvunnen person till Polisen..
- Vid misstanke om brott ska en anmälan om detta göras till Polisen.
- Informera Migrationsverket, boendet och god man om avvikandet.
- Initial bedömning för om ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllt. Eventuell handräckningsbegäran till Polisen.
- Kontakta socialjour och andra uppsökande verksamheter med information om namn, nationalitet, ålder, kroppsbyggnad och fotografi på barnet.
- Eventuell kontakt med andra länders myndigheter.

Polisen

- Vid misstanke om brott ska en anmälan om detta göras.
- Förundersökning om brott inleds.
- Om barnet påträffas överlämnas barnet antingen till socialjouren eller tvångsomhändertaras i de ärenden ett LVU-beslut finns.
- Eventuell kontakt med andra länders myndigheter.

God man

- Anmälan om försvunnen person till Polisen.
- Vid misstanke om brott ska en anmälan om detta göras till Polisen.
- Informera skolan om avvikandet.

Vid påträffande

- Om ärendet inte är avslutat hos socialtjänsten är det anvisningskommunen som har ansvaret.
- Om socialtjänsten har avskrivit ärendet ska Migrationsverket göra en ny anvisning.

Checklista 2

Avvikande vid ankomstskeppet (barn under 18 år)

Ankomstboende

- Skicka en begäran om personefterlysning till Polisen inom 24 timmar.
- Vid misstanke om brott ska en anmälan om detta göras till Polisen.
- Den som upptäckt avvikandet informerar överförmyndare, Migrationsverket och socialtjänst/transitboendet.

Polisen

- Förhör med boendet och en nationell efterlysning.
- Vid misstanke om brott ska en förundersökning inledas.
- Eventuell kontakt med andra länders myndigheter.

Socialtjänsten

- Skicka en begäran om personefterlysning till Polisen inom 24 timmar.
- Vid misstanke om brott ska en anmälan om detta göras till Polisen.
- Den som upptäckt avvikandet informerar överförmyndare, Migrationsverket och socialtjänst/transitboendet.
- Eventuell kontakt med andra länders myndigheter.

Checklista 3

Förebyggande insatser (barn under 18 år)

Boendet

- Ge tydlig och tillgänglig information om hela asylprocessen.
- Vara uppmärksamma på riskfaktorer.
- Göra orosanmälningar vid misstanke om att barnet kan fara illa.
- Kontakta Polisen vid misstanke om brott.
- Ta ett foto av barnet, förvara fotot på ett säkert ställe.

Socialtjänsten

- Ge tydlig och tillgänglig information om hela asylprocessen.
- Vara uppmärksamma på riskfaktorer.
- Kontakta Polisen vid misstanke om brott.
- Överföra iakttagelser till anvisningskommunen.

Migrationsverket

- Ge tydlig och tillgänglig information om hela asylprocessen.
- Vara uppmärksamma på riskfaktorer.
- Göra orosanmälningar vid misstanke om att barnet kan fara illa.
- Kontakta Polisen vid misstanke om brott.

Skolan

- Visa, berätta och stötta när det gäller information om asylprocessen och var den finns att tillgå.
- Vara uppmärksamma på riskfaktorer.
- Göra orosanmälningar vid misstanke om att barnet kan fara illa.
- Kontakta Polisen vid misstanke om brott.

Kontaktuppgifter, anmälningsblankett med mera

SOS Alarm 116 000 – journalnummer för försvunna barn

Som EU-land har Sverige ett krav på sig att ha ett EU-gemensamt journalnummer för att anmäla försvunna barn.

Socialdepartementet är ansvarigt för journalnumret 116 000 och har tilldelat SOS Alarm uppdraget att utföra tjänsten.

Journalnumret är tillgängligt dygnet runt, året om, oavsett i vilket EU-land man befinner sig. SOS-operatören talar svenska och engelska. Vid behov av annat språk finns tillgång till tolktjänst.

På journalnumret kan du dygnet runt:

- Anmäla om ett barn försvunnit.
- Anmäla att du hittat ett barn som är anmält försvunnet.
- Anmäla om du påträffar ett barn som är vilse eller som kommit bort från sin familj.
- Söka information om ett försvunnet barn.

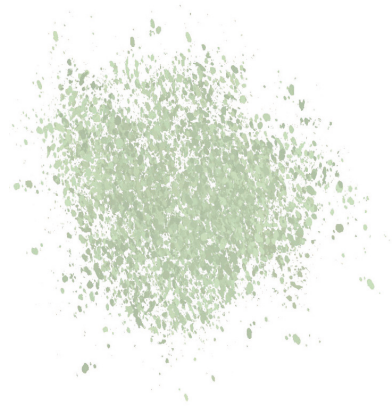
SOS Alarm besvarar samtalen till 116 000 och ställer frågor enligt ett intervjustöd. Det ställs endast ett fåtal frågor av SOS-operatören, därefter kopplas samtalet vidare till Polisen som gör en djupare intervju.

Numret har funnits sedan 2011 och tar emot många samtal. De tre största grupperna av försvunna barn är:

- Barn som rymt hemifrån.
- Barn som blivit bortförda av sina föräldrar.
- Ensamkommande och/eller flyktingbarn.

116 000
– journalnummer för försvunna barn

Anmälnings- blankett

Anmälningsblankett – polisen

Utredningsunderlag för försvunnen asylsökande person, barn utan vårdnadshavare

Personnummer/födelseid:

LMA-nummer:

Namn:

Adress:

Mobiltelefonnummer:

E-post:

Användarnamn för olika sociala mediekonton:

God man (namn och telefonnummer):

Kontaktuppgifter till familj, släkt eller vänner i eller utanför landet:

Har personen försvunnit tidigare?

Om ja på förra frågan, var hade personen då varit?

.....

Beskrivning av den försvunne

Längd:

Kroppsförm:

Hårfärg:

Ögonfärg:

Klädsel vid försvinnandet:

Kontakta polisen på 114 14

Kontaktuppgifter

– vuxen

Kontaktuppgifter för dig som är vuxen och möter barn och unga vuxna i behov av stöd och hjälp

Råby vårdcentral och asylhälsa

Hälsostöd för asylsökande och nyanlända i länet.

Webbplats: www.1177.se

Telefon: 021-17 60 00

Öppettider: måndag till fredag 08.00-16.30

Språk: svenska, men med tillgång till tolk

Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken (BUP)

Specialiserad psykiatrisk behandling till barn och unga upp till 18 år. I Västmanland finns BUP i Västerås.

Webbplats: www.regionvastmanland.se

Telefon: 021-17 31 24

Öppettider: se webbplats

Språk: svenska

BRIS – Vuxentelefon om barn

Prata kring oro om egna eller andra barn upp till 18 år. Kuratorer svarar och syftet är att den som ringer ska få stöd, vägledning och information om hur denne kan bidra till att förändra ett barns situation till det bättre.

Webbplats: www.bris.se

Telefon: 0771-50 50 50 (anonymt)

Öppettider: se webbplats

Språk: svenska

Brottsofferjouren (BOJ)

Ger stöd till alla brottsutsatta. Brottsofferjouren kan ge samtalsstöd, råd och vägledning, information om polisanmälan, förhör och rättegång.

Webbplats: www.boj.se

Telefon: 0200-21 20 19 (gratis och anonymt)

Öppettider: se webbplats

Språk: svenska

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Frågor, synpunkter eller tips om missförhållande.

IVO ger vägledning på en generell nivå.

Webbplats: www.ivo.se

Telefon: 010-788 50 00 (växel)

Öppettider: se webbplats

Språk: svenska

Rädda Barnens centrum för barn och unga (Stockholm, Malmö, Göteborg)

För barn som utsatts för våld och övergrepp, flyktingbarn, deras familjer och barn och ungdomar som av olika skäl lider av psykisk ohälsa och inte får den hjälp de behöver inom hälso- och sjukvården.

Webbplats: www.rb.se

Telefon: 08-698 90 (växel, fråga efter Centrum för barn och unga)

E-post: centrum@rb.se

Språk: svenska

Kontaktuppgifter – barn och ungdomar

Kontaktuppgifter för dig som är barn eller ungdom och behöver stöd

BRIS – telefon för barn och unga

För barn under 18 år som önskar kontakt med kurator.

Webbplats: www.bris.se

Telefon: 116 111 (gratis och anonymt)

Öppettider: se webbplats

Chatt/E-post: skapa Bris-konto och ta kontakt via chatt eller e-post

Språk: svenska

Barnombudsmannen (BO)

För barn under 18 år. BO berättar om dina rättigheter och var du kan vända sig för att få hjälp.

Webbplats: www.bo.se

Telefon: 020-23 10 10 (gratis, anonymt och syns inte på telefonräkningen)

Öppettider: se webbplats

Språk: svenska

Barn- och ungdomslinjen IVO

Frågor kring rättigheter. Barn kan även ta kontakt och berätta om det som inte fungerar bra i socialtjänsten eller i hälso- och sjukvården.

Webbplats: www.ivo.se

Telefon: 020-120 06 06 (gratis och syns inte på telefonräkningen)

Öppettider: se webbplats

E-post: beratta@ivo.se

Språk: svenska

Röda Korset – Jourhavande kompis

För alla barn och ungdomar upp till 25 år. En stödchatt där du kan prata om vad som helst med en "kompis".

Webbplats: www.rkuf.se

Chatt: se webbplatsen för öppettider

Språk: svenska

Rädda Barnen - Kärleken är fri – mot hedersrelaterat våld och förtryck

Information och stödchatt.

Webbplats: www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/karleken-ar-fri

Chatt: se webbplats för öppettider

Epost: stodchatt@rb.se

UMO

Ungdomsmottagning på nätet.

Webbplats: www.umo.se

E-post: info@umo.se

Tjejers rätt i samhället (TRIS)

Webbplats: www.tris.se

Jourtelefon: 010-255 9191

Öppettider: se webbplats

E-post: info@tris.se

Tris kan även nås via sociala medier

Snapchat: Tris Uppsala

Instagram: [tjejersrattisamhallet](https://www.instagram.com/tjejersrattisamhallet)

Youmo

Webbplats med information om hälsa, jämställdhet, sex, relationer och rättigheter riktad till nyanlända och asylsökande mellan 13 och 20 år.

Webbplats: www.youmo.se

Språk: svenska, tigrinja, engelska, dari, arabiska och somaliska

Kontaktuppgifter – Västmanland REGION VÄSTMANLAND

Telefon: 021-17 30 00

Webbplats: www.regionvastmanland.se

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Telefon: 010-224 90 00

Webbplats: www.lansstyrelsen.se

Migrationsverket

Telefon: 0771-23 52 35

Webbplats: www.migrationsverket.se

Polisen

Telefon: 112 (akut), annars 114 14

Webbplats: www.polisen.se

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Barn och ungdomspsykiatriska avdelningen

Avdelning 99, Västmanlands Sjukhus Ingång 29, Psykiatricentrum, 721 89 Västerås

Telefon: 021-17 57 80 (dygnet runt)

Vänder sig till barn och ungdomar upp till 18 år, som är i behov av dygnetruntvård.

På avdelning 99 bedrivs akut psykiatrisk omvårdnad och behandling. Ett nära samarbete med barnens/ungdomarnas familj bedöms som viktigt. Vården sker i möjligaste mån tillsammans med förälder eller annan vårdnadshavare.

Avdelning 99 erbjuder skydd, stödjande samtal, hjälp att finna dagliga rutiner, stressreducerande åtgärder och ibland medicinsk behandling.

På avdelning 99 arbetar skötare, sjuksköterskor, läkare och medicinsk sekreterare. Avdelningen har tillgång till akutmottagningens sacionom/kurator och psykolog. Inläggning på vårdavdelning 99 sker alltid via akutmottagningen.

Barn- och ungdomshälsan

Västgötegatan 4 A, 722 11 Västerås

Telefon: 021-17 34 74

Till Barn- och ungdomshälsan kommer barn och ungdomar upp till 18 års ålder med lindrig till måttlig psykisk ohälsa. Vanliga sökorsaker är nedstämdhet/depression, oro/ängest, beteende- och relationsproblem. Sömnsvårigheter, stress och problem med skolgången är också vanliga sökorsaker.

Här arbetar vi med bedömning, psykologisk behandling och stöd till barn och ungdomar och deras familjer. Inom barn- och ungdomshälsan arbetar man både individuellt med barnet/ungdomen och med familjearbete där föräldrar och övriga familjemedlemmar deltar.

Vid Barn- och ungdomshälsan arbetar sacionomer/ kuratorer, psykologer, beteendevetare och medicinsk sekreterare. Du som patient kan vända dig till din familjeläkarmottagning för remiss till oss.

Barn- och ungdomshälsan har en central mottagning på Västgötegatan 4 A i Västerås. Vi har också en filialmottagning i Köping som bemannas vissa dagar.

Barn och ungdomspsykiatrins akutmottagning

(0–17 år). Telefon: 021-17 57 46

Psykiatriska akutmottagningen för vuxna

(från 18 år). Telefon: 021-17 37 15

Fagersta

Bergslagssjukhuset, Floravägen, 737 81 Fagersta

Telefon: 0223-470 70

Öppenvård: Här arbetar sacionomer/kuratorer, psykologer, sjuksköterskor, läkare, familjebehandlare, beteendevetare och medicinska sekreterare. Till öppenvården kan du komma genom att själv söka eller genom en remiss från någon annan vårdgivare, till exempel skolhälsovård eller familjeläkare.

Köping

Vårdcentralen, Glasgatan 27, 731 30 Köping

Telefon: 0221-263 14

Öppenvård: Här arbetar socionomer/kuratorer, psykologer, sjuksköterskor, läkare, familjehandlare, beteendevetare och medicinska sekreterare. Till öppenvården kan du komma genom att själv söka eller genom en remiss från någon annan vårdgivare, till exempel skolhälsovård eller familjeläkare.

Sala

Sala Vårdcentral, Järnvägsgatan 7 A, 733 38 Sala

Telefon: 0224-585 36

Öppenvård: Här arbetar socionomer/kuratorer, psykologer, sjuksköterskor, läkare, familjehandlare, beteendevetare och medicinska sekreterare. Till öppenvården kan du komma genom att själv söka eller genom en remiss från någon annan vårdgivare, till exempel skolhälsovård eller familjeläkare.

Västerås

Västmanlands Sjukhus, Ingång 24, 721 89 Västerås

Telefon: 021-17 31 24

Öppenvård: Här arbetar socionomer/kuratorer, psykologer, sjuksköterskor, läkare, familjehandlare, beteendevetare och medicinska sekreterare. Till öppenvården kan du komma genom att själv söka eller genom en remiss från någon annan vårdgivare, till exempel skolhälsovård eller familjeläkare.

KOMMUNER

Socialjouren Västmanland

Telefon växel: 021-39 20 66

Öppettider: måndag-torsdag 16.30-00.00, fredag 16.30-01.00, lördag 15.00-01.00, söndag 15.00-00.00. Övrig tid under nätter och helger finns en social beredskap som nås via polisen på telefon 112. Vid akuta ärenden under kontorstid måndag-fredag, kontakta socialtjänst i respektive kommun, se kontaktuppgifter nedan.

Västerås

Telefon växel: 021-39 00 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: kontaktcenter@vasteras.se

Webbplats: www.vasteras.se

Surahammar

Telefon växel: 0220-390 00

Social beredskap /jour: 112

E-post: kommunen@surahammar.se

Webbplats: www.surahammar.se

Hallstahammar

Telefon växel: 0220-240 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: kundcenter@hallstahammar.se

Webbplats: www.hallstahammar.se

Köping

Telefon växel: 0221-250 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: kopings.kommun@koping.se

Webbplats: www.koping.se

Arboga

Telefonnummer växel: 0589-870 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: arboga.kommun@arboga.se

Webbplats: www.arboga.se

Kungsör

Telefon växel: 0227-60 00 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: info@kungsor.se

Webbplats: www.kungsor.se

Sala

Telefon växel: 0224-74 70 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: kommun.info@sala.se

Webbplats: www.sala.se

Fagersta

Telefon växel: 0223-440 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: info@fagersta.se

Webbplats: www.fagersta.se

Skinnskatteberg

Telefon växel: 0222-51 55 00

Social beredskap/jour: 112

E-post: kommun@skinnskatteberg.se

Webbplats: www.skinnskatteberg.se

Norberg

Telefonnummer växel: 0223-290 00

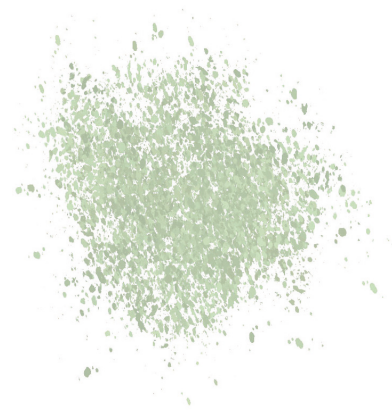
Social beredskap/jour: 112

E-post: info@norberg.se

Webbplats: www.norberg.se

Länkar och litteratur

Länsstyrelserna

www.informationsverige.se
<https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/samhalle/social-hallbarhet/integration/ensamkommande-barn.html>

Nationella och internationella organisationer

<https://ecpat.se/>
<https://missingchildreurope.eu/>

Barnombudsmannen

<https://www.barnombudsmannen.se/stallningstaganden/publikationer/ensamkommande-barn-som-forsvinner/>

Rädda barnen

I väntan på livet - Rädda Barnen (raddabarnen.se)
www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/katastrofer/
www.unicef.se/rapporter-och-publikationer

Sveriges kommuner och regioner – SKR

www.skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/avviknabarnmiss-tankeombrott.5212.html

Socialstyrelsen

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/asylsokande-och-andra-flyktingar/>

Ensamkommande barn och unga. Handbok för socialtjänsten. Socialstyrelsen.

Barn som kommer till Sverige och uppges vara gifta (socialstyrelsen.se)

Stadsmissionen

www.stadsmissionen.se/vad-vi-gor/migration-och-integration/baba-rad-och-stod-ensamkommande-barn-pa-flykt

Strömsunds kommun

www.begripligt.nu

Litteratur

- Pojkarna och de ensamma poliserna av Katia Wagner
- De förlorade barnen av Katia Wagner och Jens Mikkelsen
- Världens längsta resa: om ensamkommande unga i Sverige av Carl Pether Wirsén
- Motiverande samtal, MI och GRIT med ensamkommande av Liria Ortiz

Checklista – förebyggande

Omständigheter då vuxna runt barnet bör vara mer uppmärksamma

- Avslag på asylansökan.
- Barnet närmar sig 18-årsdagen.
- Flytt mellan boenden.
- Förväntar sig avslag på asylansökan.
- Hög frånvaro i skolan.
- Misstankar om brottslig verksamhet eller misstanke om människohandel.
- Pågående överklagande av asylansökan.
- Påtaglig psykisk ohälsa.
- Ålderssuppskrivning.

Riskbeteenden innan avvikning/försvinnande

- Blir hämtad av okända vuxna.
- En "anhörig" dyker plötsligt upp och för barnets talan.
- Förändrat beteendemönster.
- Har mycket pengar, kan inte redovisa för pengarna.
- Hög frånvaro i skolan.
- Misstänkt användning av alkohol eller droger.
- Misstänkt kriminalitet.
- Om barnet kom till Sverige i grupp eller med någon som uppges vara släkting.
- Varit aktuell hos polisen.
- Är ofta borta från boendet.

Stödinsatser vid riskfaktorer/ riskbeteende

- Aktiv fritid.
- Nätverksmöten med berörda parter.
- Om möjligt kontakt med barnets anhöriga/ vårdnadshavare.
- Samtalsstöd från elevhälsan i skolan.
- Samverkan med frivilligorganisationer.
- Skapa en bild av barnets nätverk.
- Strukturerad vardag i form av skola eller sysselsättning.
- Tidig och regelbunden samverkan mellan skolan, god man, boendet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.
- Utredning av stödinsatser utifrån barnets uppvisade problematik.
- Utsedd/förordnad god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare.
- Utsedd ansvarig kontaktperson på boendet.

Vid påtaglig psykisk ohälsa

- Kontakta vårdcentral, barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning, asyl- och integrationshälsan och elevhälsan.
- Om det är akut, kontakta barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning.
- Utred behov av omplacering till boende med extra stöd.
- Överväg om LVU ska tillämpas, kontakta ansvarig socialtjänst.

Checklista – påträffande

Bemötande och agerande vid påträffande av misstänkt avviket barn

- Presentera dig själv och vem du är.
- Fråga vem barnet är, om denne är asylsökande och vilket beteckningsnummer (dossiernummer) från Migrationsverket barnet har.
- Lägg märke till barnets kroppsspråk, om barnet visar rädsla eller är påverkad av alkohol och/eller andra droger.
- Försök föra ett samtal med barnet ensam för att underlätta för barnet att tala fritt.
- Notera var, med vem barnet påträffas och annan relevant information.
- Lämna dina kontaktuppgifter till barnet.
- Gör en orosanmälan via telefon eller fax till socialtjänsten i den kommun där påträffandet av ett avviket barn sker.
- Vistelsekommun (det vill säga den kommun som barnet påträffas i) ska kontakta socialtjänst, informera om att barnet påträffats och utbyta relevant information.

Om brott misstänks, kontaktas polisen.

Checklista – Migrationsverket

Checklista – inför 18-årsdagen

- Tre månader före 18-årsdagen skickas en förfrågan om fortsatt vårdbehov till socialtjänsten. Socialtjänsten förväntas besvara förfrågan inom en månad.
- Efter svar från kommunen kallas den unge till ett 18-årssamtal. Cirka 4-6 veckor före 18-årsdagen hålls samtalet. Under samtalet ges information om vad som händer när den unge fyller 18 år (att god mans uppdrag avslutas och att ansvaret övergår till 18-åringen). Frågan om behov av boende via Migrationsverket ställs.
- Om svaret på boendefrågan är ja bokas två veckor före 18-årsdagen en plats på ett av Migrationsverkets boenden. Om det går bokas en plats i samma kommun. Om det blir en annan kommun informeras den unge om att den själv ansvarar för att meddela den nya kommunen om byte av skola.
- När plats på ett nytt boende är bokad kontaktas det nuvarande boendet alternativt god man och information om var den unge kommer att få en plats ges.
- När flyttdatum närmar sig kontaktas det nuvarande boendet alternativt god man för att komma överens om dag och tid för hämtning av den unge.
- Cirka 5 veckor efter flytt till ett av Migrationsverkets boenden kallas den unge till ett samtal. Under samtalet följer handläggaren upp den unges boendesituation, skolgång, sociala sammanhang och hälsa. Den unge får också möjlighet att ställa frågor.

Checklista – vid uppskrivning av ålder

- Migrationsverkets mottagningsenhet meddelar överförmyndarnämnden och socialtjänsten i ansvarig kommun om att barnet har skrivits upp i ålder.
- Socialtjänsten får frågan om det finns ett fortsatt vårdbehov för fortsatt placering i kommunen eller om flytt till ett av Migrationsverkets boenden är aktuellt.
- Överförmyndarnämnden får frågan om god man ska kvarstå.
- Den unge kallas in på underrättelse- och 18-års-samtal. Där får den unge också information om eventuell flytt och när den eventuella flytten kommer att ske. När den unge blivit uppskriven i ålder sker flytten skyndsamt efter samtalet på Migrationsverket.
- Ett nytt LMA-kort beställs.

Checklista – Kommunen

Checklista – beviljat uppehållstillstånd

Checklista inför 18-årsdagen avseende ensamkommande barn som beviljas permanent uppehållstillstånd (PUT) eller tillfälligt uppehållstillstånd (TUT).

- Socialsekreteraren kallar barnet och god man/ särskild förordnad vårdnadshavare till ett möte senast en månad före 18-årsdagen.
- Barnet får information om att denne i samband med 18-årsdagen blir myndig och att det ansvar som tidigare tillfallit god man/ särskild förordnad vårdnadshavare kommer att upphöra.
- Den unge får ansöka om fortsatt placering, som längst till det år hon eller han fyller 21 och är gymnasiestuderande. Under denna tid finns socialsekreterare kvar som stöd om vårdbehov kvarstår.
- Ansvarig socialsekreterare informerar den unge om hur den ekonomiska situationen kommer att se ut och om eventuella olika alternativ.
- Om den unge är placerad på HVB-hem får hon eller han information om vad 18-årsdagen kommer att innebära för boendesituationen och eventuella alternativ för flytt ges.
- Om den unge vill flytta till annan kommun, informerar ansvarig socialsekreterare vad som gäller, till exempel i fråga om försörjning.
- Eventuella personliga dokument som god man/ särskild förordnad vårdnadshavare haft hand om överlämnas till den unge.
- Information om att den unge som myndig ansvarar för kontakt med bank, sjukvård, skola och så vidare ges.

Checklista – Kommunen

Checklista – asylsökande

Checklista inför 18-årsdagen avseende ensamkommande barn som är asylsökande.

- Socialsekreteraren kallar barnet och god man till besök cirka 1–2 månader före 18-årsdagen.
- Barnet delges information om vad 18-årsdagen kommer att innebära för boendesituationen.
- Om flytt: När det finns information om hur och när flytten går så delges barnet det omgående så planering kan påbörjas.
- Den unge får information om dagersättningens storlek och möjlighet att ansöka om fortsatt boende. Migrationsverket försöker så långt det är möjligt att ordna med boende i den kommun som haft ansvaret för den unge, det är dock inte alltid möjligt.
- Den unge får information om att Migrationsverket kommer att kalla denne till besök 4–6 veckor före 18-årsdagen för att informera om flyttdatum, LMA-kort, dagersättning med mera.
- Eventuella personliga dokument som god man/särskild förordnad vårdnadshavare haft hand om överlämnas till den unge.
- Information om att den unge som myndig ansvarar för kontakt med bank, sjukvård, skola och så vidare ges.
- Information om rätten till fortsatt skolgång delges den unge. Rätten gäller både språkintröduktionsprogrammet och för gymnasiestudier.

Länsstyrelsen
Västmanlands län

www.lansstyrelsen.se/vastmanland